

Χρήστος Πασσιάς

Αποσπάσματα

[00:00:00-] Παιδική ηλικία στο Δερβέني.....	1
[00:02:33] Πρώτες μέρες του πολέμου	2
[00:06:45] Αιχμάλωτοι πολέμου στην Ιταλία.....	3
[00:13:01] Επιστροφή στην Ελλάδα	4
[00:20:06] Εισβολή Γερμανών	5
[00:22:05-] Εμφύλιος Πόλεμος.....	6
[00:29:35] Επεισόδιο με Γερμανούς	7

[00:00:00-] Παιδική ηλικία στο Δερβέني

Εγώ γεννήθηκα το 1931 στο Δερβέني, σ' ένα μικρό χωριό. Ήτανε κάποτε αυτό το χωριό μεγάλο αλλά στη μέρα που γεννήθηκα ήταν μόνο 7-8 σπίτια. Λοιπόν, εκεί γεννηθήκαμε καθίσαμε, έμεινα μέχρι 9 χρονών στο Δερβέني αυτό. Όταν ήμασταν στην ηλικία 4-5 χρονών αρχίσαμε παίζαμε το κρυφτούλι, παίζαμε το κρυφτούλι. Μετά μεγαλώσαμε παίζαμε καστράκα. Πέρα μια ομάδα από εδώ και μία από εκεί, ποιος θα γκρεμίσει τις πλάκες τις περισσότερες, λοιπόν θα τον πάρει γκότσια ο ένας τον άλλον και θα τον φέρει γύρα. Ύστερα παίζαμε τα σκλαβάκια. Μέχρι τα 6 χρονών παίζαμε τέτοια παιχνίδια. Μετά πήγαμε σχολείο. Πήγαμε σχολείο στην Κόνιτσα. Εγώ με τον αδερφό μου και τ' άλλα τα παιδιά ας πούμε είχαν πάει στα Καβάσιλα, γιατί δεν ήταν δάσκαλος στο χωριό μας, δεν ήταν πολλά παιδιά, 10 παιδιά ήτανε. Λοιπόν, εμείς πήγαμε στην Κόνιτσα γιατί ο πατέρας μας είχε μαγαζί και δούλευε εκεί και μας πήρε στην Κόνιτσα, ας πούμε. Ήταν τσαγκάρης. Λοιπόν, πήγα για πρώτη τάξη με έναν δάσκαλον καλόν. Τον πρώτο μήνα ήμουν λιγάκι επιφυλαχτικός. Μετά από ένα μήνα πήρα το θάρρος και γελούσαμε. Ερχοταν ένα εάν παιδί και παλεύαμε, ποιος θα νικήσει τον άλλον. Και πραγματικά ήμαν ζωηρός. Και στα παιχνίδια ήμαν ζωηρός και στα γράμματα καλός ήμανε. Μέχρι το '38. Του '39 που πήγαμε για το Σεπτέμβρη μήνα.

[00:02:33] Πρώτες μέρες του πολέμου

Τον Οκτώβρη του Αι- Δημητρίου, έπιανε Σαββατοκύριακο και δεν είχαμε σχολειό. Είχαμαν έρθει στο Δερβένι και πήγαμε στον κάμπο κάτω εκεί για να μάσουμε καλαμπόκι. Εκεί είχανε το χωριό, όλοι είχανε καλύβες. Μέσα ήτανε συγκεντωμένοι όλοι εκεί. Καθόμασταν για αν μάσουμε το καλαμπόκι να το πάμε στο χωριό όπως συνήθως γίνονταν. Στην Καλόβρυση ήταν τα χωράφια. Λοιπόν το βραδάκι, έριξε μια βροχούλα. Μόλις πήγε και νύχτωσε λίγο. Ακούγεται έξω από την καλύβα που περνούσε ένας δρόμος που περνούσε μέσα στον κάμπο και πήγαινε κάτω. Ακούει η μάνα απ' έξω πατήματα και κουβέντες. Βγαίνει έξω κοιτάει : είναι κανά δυο διμοιρίες στρατό με τη στολή ντυμένους και με τους μουσαμάδες. « Ω παιδιά, τι συμβαίνει;» « Τίποτα κυρία μου, μη φοβάστε, τίποτα, τίποτα, καθίστε ήσυχη». Καθίσαμε στη φωτιά να πούμε... Κατά τα χαράματα, ξημερώνει τα 28, η μέρα ήταν Δευτέρα. Κατά τις 5 ή ώρα, 5.30, ακούει η μάνα το πυροβολικό έβραζε από κάτω από το Περμέτ, έβραζε και από πέρα από την Κακαβιά. « ΠΑΙΔΙΑ ΣΚΩΘΗΤΕ ΠΟΛΕΜΟΣ, ΣΚΩΘΗΤΕ ΠΟΛΕΜΟΣ». Λοιπόν, συγκεντρωθήκαμε όλο το χωριό εκεί στις καλύβες που μαζεύαμε καλαμπόκι να δούμε πούθε θα φύγουμε. Λοιπόν, φύγαμε πραγματικά από έναν άλλο δρόμο, όχι από τον κεντρικό να πάμε στο χωριό. Λοιπόν το στρατό είχε πιάσει όλα τα υψώματα. Λοιπόν, περίμενε να ρθούν οι Ιταλοί να ρίξουν. Βλέπουν εμάς δύο αξιωματικοί, έρχονται: « Λοιπόν δεν θα πάτε με το δρόμο, θα ρθείτε από 00:09:26τούτη τη μεριά γιατί θα ρθούν οι Ιταλοί και θα γίνει πόλεμος. Πάτε στο χωριό να πάρετε ότι είναι να πάρετε και θα φύγετε!! Θα φύγετε και πού θα πάτε δεν ξέρουμε» Ερχόμαστε όλοι μαζί στο χωριό, πατέρας μάνα όλοι:[00:09:26] « Πού θα πάμε, πού θα πάμε». Στην Εξοχή σε ένα σπήλαιο, σε ένα βουνό να πούμε εκεί, καθίσαμε 3 μέρες. Βγαίνει ο πατέρας μου ώξο εκεί στο χωριό: « Κατελήφθει λέει η Κόνιτσα, έπεσε λέει η Κόνιτσα από τους Ιταλούς» Φύγαμε ύστερα εμείς, πήγαμαν στο Δερβένι πάλι. Εκεί κάτσαμε , ας πούμε, 2-3 μέρες τότε έγινε η οπισθοχώρηση των Γερμανών, των Ιταλών. Λοιπόν, είχαν πιάσει αυτοί τη δεύτερη ζώνη. Στρατοοο, δεν μπορούσες να περάσεις. Είχαν πιάσει όλες τις ραχούλες και όλα τα χαρακώματα και όλα τα δέντρα, δεν μπορούσες να περάσεις. Καθόμαστε κανά δυο μέρες. Μας λένε: « Απόψε, μη μένετε σε σπίτια, πάτε σε υπόγεια γιατί θα γένει πόλεμος». Πραγματικά πήγαμε και μείς σε ένα άλλο σπίτι, που ήταν παράμερα εκεί πέρα και είχε μαζευτεί όλο το χωριό. Έγινε ο πόλεμος.. αλλά δεν μπόρεσαν να σπάσουν τους Ιταλούς να ρθούν. Ήταν πολλοί οι Ιταλοί, ας πούμε. Τέλος πάντων σταμάτησε για την ημέρα που ξημέρωσε, σταμάτησε

λίγο η μάχη. Μας μαζεύουν εμάς όλα τα γυναικόπαιδα στην κεντρική, μια εκκλησία στον Αι-Θανάση. Λοιπόν τώρα λέει: «Θα σας πάρουμε κάτω για την Αλβανία, γιατί τώρα εδώ θα γένει μεγάλη μάχη. Και όπως έγινε δηλαδή.

[00:06:45] Αιχμάλωτοι πολέμου στην Ιταλία

Ξεκινάμε τώρα, ήταν απογευματάκι, τον κατήφορο με τα ζώα. «Εκεί θα μείνετε για κάμποσο καιρό και θα δούμε τι θα γίνει». Και πραγματικά, ετοιμαστήκαμε όοοοι οι χωριανοί στη σειρά ο ένας με τον άλλο. Πήγαμε στη Μέρτζιανη, από κει έρχονταν-έφευγαν Ιταλοί του Κουτρούλη ο γάμος γινότανε εκεί πέρα. Περάσαμε τη γέφυρα, μας πήραν πέρα στο Περμετι. Καθόμαστε το βράδυ, ξεμερώσαμε. Τα πρωί έρχεται ένα αμάξι μας βάζουν μέσα, κάτω στο Φιέρι. Εκεί κάτσαμε σχεδόν τον ένα μήνα στην Αλβανία στο Φιέρι κάτω. Από κει μετά σαν προχώρησαν οι Έλληνες από το Τεπελένι κάτω, στην Κορυτσά. Μας παίρνουν οι Ιταλοί από κει, για την Ιταλία.

[00:12:18] Μας βάζουν στα καράβια, μας βγάζουν στο Πρίντεζι της Ιταλίας. Από κει μας βάζουν στο τρένο και πάμε στην Περούτζια της Ιταλίας. Όλοι δηλαδή, από δω από το χωριό μας, από το Μάζι, από το Πωγώνι και μια διακοσαριά άτομα. Τους άντρες όμως τους είχαν χωρίσει. Χώρια οι άντρες χώρια τα γυναικόπαιδα. Πιδί κάτω από τα 13 χρόνια με τη μάνα. Από 13 και πάνω με τους πατεράδες. Εμείς είμασταν, ας πούμε, 9 χρονών και είμασταν με τις μανάδες. Μας μοίρασαν μετά... ανά δυο τρεις οικογένειες στην τάδε πόλη. Λοιπόν, μας βάζουν εμάς καμιά 20αριά άτομα, 3-4 οικογένειες και μας πάνε στην Ιτσιαρα Ουμπρα. Μια άλλη πόλη πάλι από κει. Εκεί καθίσαμε μέχρι τις 24/3. 3 μήνες. Αλλά εκεί που καθίσαμε μας περιποιήθηκαν καλά, τις Κυριακές να πάμε στην εκκλησία, να πάμε εκδρομή. Παίξαμε και χιονοπόλεμο. Βεβαίως, και χιονοπόλεμο. Είχα εγώ, είχα που λες ένα σακάκι και πίσω έγραφε «ελληνικός στρατός». Και έρχονταν οι Ιταλοί και έλεγαν «Bonno Italianno» τους έλεγα εγώ «Bonno Italianno» Μου έλεγαν αυτοί και χαίρονταν. Λοιπόν, σε όλα δεν έχουμε παράπονο για τους Ιταλούς και σε εμβολιασμό και σε φαί και σε όλα. Λοιπόν παραμονή του Ευαγγελισμού το βράδυ, καθόματαν παίζαμε όπως είμαστε παιδιά. Λοιπόν παίζαμε και όπως νύχτωσε καθόμασταν σε μια φωτιά όλοι και οι γυναίκες έλεγαν ιστορίες, εμείς παίζαμε. Ακούμε καμιά φορά, ανοίγουν οι πόρτες μπαπα, μπούπα, μπάπα- μπούπα. Ο μάγειρα με τη μαγείρισσα που μας περιποιότανε καθόταν μαζί μας. Μπαίνουν μέσα δύο αξιωματικοί μας χαιρετούν στα Ιταλικά. Domani mattina, antrati Greccia. Πεταζόμαστε εμείς «ci, seniori, ci!! Πρωί, πρωί, ετοιμάστε τα πράγματά σας και θα φυγετε κάτω για το σταθμό. Εμείς τρέλα! έρχονται πάλι αυτή η επιτροπή, μας παίρνει,

μας πάει κάτω στο σταθμό. Εκεί μας περίμεναν, πάλι εκεί άλλη επιτροπή. Το κάθε ένα εμάς έδινε ένα τσαντάκι χωριστά. Μέσα για να φάμε και το πρωινό και το μεσημέρι. Μετά πήγαμε στο Τεργέστι. Σμιχτήκαμε όλοι εκεί και καθίσαμε 3 μέρες. Μας βάζουν στα τρένα, στο Βελιγράδι και τη Σερβία. Εκεί θα γινόταν η ανταλλαγή. Να παραδώσουν εμάς στους Έλληνες και τους όμηρους της Ιταλίας, στην Ιταλία. Και εκεί στο Βελιγράδι της Σερβίας έγινε η ανταλλαγή. Λοιπόν, κατεβήκαμε από τα τρένα της Ιταλίας και μπαίνουμε στα δικά μας τα τρένα. Τι ήταν τα δικά μας τα τρένα σε σχέση με αυτά της Ιταλίας, νείλα!

[00:13:01] Επιστροφή στην Ελλάδα

Μας περίμενε εκεί η επιτροπή η ελληνική, μας έδωκαν χαλβά και τέτοια πράγματα, μας βάζει στα τρένα. Γκράνγκα- γκρούνγκου, γκράνγκα- γκρούνγκου, φτάνουμε στην Αθήνα. Φτακαμε στην Αθήνα, μας μέρασαν πάλι σε διάφορα ξενοδοχεία. Εμείς μέναμε, ας πούμε, στο Μοναστηράκι. Εκεί καθίσαμε για κάμποσο καιρό. Στις 20 του Απριλίου, έγινε ανακοίνωση μας κηρύσσει ο Γερμανός τον πόλεμο. Ερχόταν αεροπλάνα, βαρούσαν οι σειρήνες. Εμείς κρυβόμασταν σαν τα ποντίκια, στις γαλαρίες μέσα. Άλλι κρύβονταν στον ηλεκτρικό, άλλοι σε άλλες κρυψώνες. Σε κάμποσο καιρό έρχονται στην Αθήνα οι Γερμανοί. Νέκρα στην Αθήνα! Ανάσα; Τίποτα.. Κουνούπ. Διάφορες μοτοσυκλέτες, με τανκς και τέτοια. Πάνε οι Γερμανοί στην ακρόπολη, ήταν η σημαία η ελληνική, την κατεβάζουν και βάζουν τη σημαία τη γερμανική. Βάνουν οι Γερμανοί τη δικιά τους σημαία. Ανακοίνωσαν μετά: « Εβγάτε έξω όλοι ελεύθερα, δεν θα πειράξουμε κανέναν αλλά ούτε και θέλουμε να πειραχτεί, ένας φαντάρος. Και πραγματικά δεν έγινε τίποτα. Λοιπόν, τώρα τι να κάνουμε; Πού ήρθαν οι Γερμανοί; Ποιος θα μας δώσει να φάμε; Κανένας!! Μπήκαν οι Γερμανοί μέσα, κατέρρευσε η Ελλάδα. Τελείωσε. Που να πάμε; Στο χωριό στο Δερβένι. Να μάσουμε τα γίδια πάλι..

[00:15:30] Επιστροφή στο χωριό, κατοχή

Ούτε πέτρα απανωτή δεν βρήκαμε, τέλος πάντων. Ξεκινάμε, άλλος με τα' αμάξια, άλλος με τα ποδάρια, ερχόμαστε εκεί στην Κόρινθο. Στον Ισθμό, μπαίναμε σε κάτι αμάξια σαραβαλάκια μέσα. Πάμε μέχρι κάτω. Καμιά μέρα ο πατέρας μου βρήκες ένα ψευτοκάικο. Μπήκαμε στο ψευτοκάικο μέσα. Έτσι πάνε, από το βάρος το πολύ. Τρομάξαμε... Τέλος πάντων βήκαμε απέναντι. Μετά που να πάμε.. ξεκινήκαμε με τα ποδάρια.. Βγαίνουν κάτι αμάξια μετά πάνω, μας βάλαν στ' αμάξια μέσα οι Ιταλοί μας φέρνουν μέχρι το Αγρίνιο. Εκεί, ήταν Ιταλοί. Από το Αγρίνιο και μέχρι εδώ το είχαν οι

Ιταλοί. Αφού ήταν σύμμαχοι. Λοιπόν, καθίσαμε στο Αγρίνιο κανά δυο μέρες. Μας λένε: « πού θα πάτε» μιλούσαμε και ιταλικά εμείς πλέον, λέμε: Στο χωριό, στη Μέρτζιανη».[00:21:17] Μας βάνουν απάνω σε κάτι αμάξια, μας φέρνουν ως τη Μέρτζιανη σια κάτω εκεί. Με τα πόδια ξεκινάμε να πάμε στο χωριό, μη βρούμε τίποτα. Τι να βρούμε στο χωριό, ούτε καλύβες έμειναν. Πάμε στο χωριό τι να ιδούμε; Χαλασμός κυρίου, πολεμοφόδια, σφαίρες, χειροβομβίδες και οβίδες, τα πάντα, σκοτωμένοι, από εκεί από εδώ... Τι να πάμε. Το σπίτι μας το είχαν οι Γερμανοί αναρωτήριο. Μέσα σε ένα μπαούλο κοιτάει ο πατέρας μου, ένας αξιωματικός, ένας ταξίαρχος τον είχαν σε ένα μπαούλο ριγμένο μέσα και μύριζε. Κοιτάει ο πατέρας μου: «Ούιι..» Πιάνει τον Ιταλό, τον θάφτει, τον καθαρίσαμε. Που να καθίσουμε; Που να πατήσεις καταεί; Σφαίρες, χειροβομβίδες παντού, ο τόπος όλος. Τι να κάνουμε, πού να πάμε. Πάει ο μακαρίτης ο πατέρας στην Κόνιτσα, τους λέει: « Έτσι και έτσι». Ένας αξιωματικός, τον βρήκαμε σπίτι και τον θάψαμε. Τον βρήκαν, τον ξέθαψαν, το πήραν τέλος πάντων. Τώρα τι θα φάμε;; Τίποτα.. Και πού δεν πήγαμε λές.. Πάει πρώτα στην Αλβανία. Ερσεκα, όλα τα χωριά Ερσέκα, Πρεμέντι, Τεπελένι μέχρι το Μπεράτι. Πηγαίναμε, ερχόμασταν, πηγαίνοερχόμασταν.

Μετά από εκεί, στη Μακεδονία. Παιδιά μικρά. Αυτή η δουλειά ήταν το '41-42 ναι ήταν οι Ιταλοί ακόμα εδώ, οι Γερμανοί δεν είχαν φύγει ακόμη από τον τόπο τον δικό μας. Μεγαλώσαμε, το '42 πάει ο πατέρας στην Κόνιτσα, είχε και δύο γίδες, ψευτοζούσαμε, τρώγαμε λίγο γάλα με ζάχαρη. Εμεις αρχίσαμε, Γιανεννα, Πωγώνι το '43, ξεκινήσαμε σπέρναμε κάτι σιτάρια. Και το '43... Κατ'αρχάς το '43 τέλος '42 έφυαν οι Ιταλοί από εδώ που ήτανε. Έφυαν οι Ιταλοί εδώ. Ήρθαν οι αντάρτες, όπλα, καμπάνες, χαρά.. « Ελευθερωθήκαμε, ξέρω γω» για κάνα εξάμηνο.

[00:20:06] Εισβολή Γερμανών

Το καλοκαίρι πηγαίναμαν θερίζαμε κάτω στον κάμπο. Λοιπόν, πάνε να θερίσουνε οι γυναίκες και μεις τα μικρά παιδιά.. Εμείς τα μικρά παιδιά τρώγαμαν μούρες εδώ απάνω σε μία σκαμνιά, στο χωριό αλλά οι μανάδες στον κάμπο. Βλέπουμε στο Λεσκοβίκι : φωτιά. « Ωρέ τι γίνεται εδώ πέρα, φωτιά! Κάημε το Λεσκοβίκι!» Σε λίγο καίγεται το Μπίτσκο για και το Ραντάτι φωτιά. Αρχίτικε το πυροβολικό από το Λεσκοβίκι μέχρι τη Μέρτζιανη κάτω πυροβολικό. Θα δούνε και τη γέφυρα κομμένη , δεν θα μείνει τίποτα. Και έτσι έγινε. 24.000 στρατό, οχήματα, κάρα, μοτοσυκλέτες τα πάντα. Βλέπει την γέφυρα κομμένη στη Μέρτζιανη (...) τότε άρχισαν και εδώ φωτιές σκοτωμό... Σκότωσαν και 7 άτομα κάτω στον κάμπο. Λοιπόν ήταν και μία χωριανή γριά την

σκότωσαν και αυτή. Άιντε καθίσαμε πάλι, πού να πάμε τώρα; Άιντε πάμε στη Μόλιστα. Πάμε στη Μόλιστα, καθίσαμε καναν 2 μήνες 3. Αφού έπιασε χειμώνας μετά όπου και να πάμε, χαλάρωσαν και οι Γερμανοί δεν ήμπαιναν μέσα στο χωριό. Χαλαρώσαμε και μεις σπέρναμε πάλι στον κάμπο καλαμπόκια, δεν μας πείραζαν τότε, μετά το '44, οι Γερμανοί. Εμείς εκεί κάπως πήγαμε να βελτιωθούμε. Το '44 λοιπόν, τέλη του '44 έφυγαν οι Γέρμανοί. Έφυγαν από την Ελλάδα, έγινε οπισθοχώρηση.

[00:22:05-] Εμφύλιος Πόλεμος

Ήρθαν μετά οι αντάρτες εδώ πέρα, οι ΕΔΕΣΙΤΕΣ, ΟΙ ΕΛΑΣΙΤΕΣ, λοιπόν, έφυγαν οι Γερμανοί τους διώξαν, μέχρι το '45 πάλι. Μετά το '46, άρχισαν να κάνουν τον εμφύλιο. « Όχι εγώ, όχι εσύ» αρπάζονται που λές, παίρνουν τα βουνά... Αρχίνηκε ο εμφύλιος πάλι. Τώρα που να πάμε; Το '47 πέρασαν οι αντάρτες από το χωριό μας, ήρθαν εδώ μέχρι την Ηλιόραχη και το Μάζι. Έγινε η μάχη, αρκετή μάχη. Με παίρνουν εμένα. Με παίρνουν εμένα μέσα από το σπίτι: «Θα πας λίγο νερό απάνω στα παιδιά». Λοιπόν παίρνω δύο παγούρια, μόλις βγαίνω στο Λυκόμμορο εκεί απάνω στο ίσιο. Λοιπόν αυτοί κοπανιόταν, χιλιάδες αντάρτες.. Λοιπόν, βγαίνουν δύο αεροπλάνα. « Αεροπορία, αεροπορία», όλοι κρύφτηκαν.. Εγώ τι να κάνω; Σε μία σχισμή, χώνω και εγώ το κεφάλι μέσα. Έρχονται τα αεροπλάνα, τα Spreat Fire, έρχονται γύρω από την Κόνιτσα οοοοοπ και μέχρι το Λυκόμμορο, περνάει το ένα τίποτα, περνάει το δεύτερο κάνει τον κύκλο πάει μεχρι το Βοϊδομάτη όλη τη γύρα οοοπ... Μόλις γύρισαν τη δεύτερη φορά... Αρχινάν το γαζί. . Λοιπόν τι τι δεν γίνονταν ύστερα... Άναψε ο τόπος... Καίνε όλο τέτοια, που έχουμε στο τζάκι. Και κείνα τα βλήματα έσκαγαν σα χειροβομβίδες και είχαν την αντίδραση σε 15 μέτρα το βλήμα που θα έσκαγε, σκότωνε (...). Μία σκόνη, μία μυρωδιά, ένα κακό...Λοιπόν, έχανες το μπουσουλά σου. Πέρασαν 5-10 λεπτά, όσο τελείωσαν αυτά, έφυγαν κάτω. Άρχισαν αυτοί να ανακατεύονται, ούρλιαζαν οι ταλαίπωροι, ούρλιαζαν οι ταλαίπωροι. Βρήκα την ευκαιρία εγώ κάνω κάτω στο δάσος και κρύβομαι. Κρύφκα εγώ, έθαφταν αυτοί τους τραυματίες και τους σκοτωμένους. Λοιπόν το βράδυ νύχτωσε, έφκαν αυτοί. Όσοι έφκαν, άλλοι πήγαιναν Αλβανία, ξέρω γω.. Έφκαν τη νύχτα όλοι. Το πρωί, έρχεται το στρατό. Το δικό μας εδώ. Άλλοι από την Εξοχή και άλλοι από τα τάγματα που έρχονταν από την Κόνιτσα.. « Τι πάθατε» μας ρώτησαν.. « Τι να πάθουμε, δεν μας άφηναν τίποτα τίποτα, μέχρι και το προζύμι μας έφαγαν». Λένε: «Τώρα εδώ δεν μπορείτε να κάτσετε γιατί θα έρθουν πάλι αυτοί, πάτε στα Καβάσιλα». Λοιπόν, πάμε στα Καβάσιλα, καθόμαστε καμιά εβδομάδα. Φούντωνε το κακό, λοιπόν φέρουν, μας πάνε στην

Κόνιτσα. Γιατί και τα Καβάσιλα και όλα τα χωριά τα σήκωσαν στην Κόνιτσα. Ανταρτόπληκτοι όλοι, όλα τα χωριά και οι Εξοχή και όλοι, όσοι πρόλαβαν και πήγαν εκεί, έχουν πετάξει τα σπίτια η επιτροπή και κάθισαν στην Κόνιτσα τώρα όλοι. Λοιπόν κάτσαμε στην Κόνιτσα, είχαμε και τα γίδια.

[00:30:40-]Τι να κάνουμε τα γίδια τώρα, πού να πάμε. Εγώ η μάνα και ένας άλλος εδώ πήγαμε με τα γίδια στο Λιατοβούνι. Ο πατέρας μου και ο αδερφός μου έμειναν στην Κόνιτσα. Εμείς πήγαμε ξεχειμωνιάσαμε στο Λιατοβούνι. Τα Χριστούγεννα αρχινάει πάλι η αναμπουμπούλα. Χτύπησαν την Κόνιτσα. Λοιπόν, μας κόβουν εμάς εκεί: ούτε ψωμί, ούτε φαί. Δεν ξέραμε μία εβδομάδα και λέγαμε: « Ζιάει ο πατέρας μας στην Κόνιτσα» « Ζιάει το παιδί και η γυναίκα κάτω στο Λιατοβούνι;» Δεν ξέραμε ο ένας τον άλλον τι γίνονταν. Λοιπόν έγινε και παρατράβηξε το '47, στην Κόνιτσα κράτησε και για μια εβδομάδα. Λοιπόν, πάμε στην Κόνιτσα πάλι εμείς. Πάμε στο σπίτι που τους αφήκαμε...Βομβαρδισμένο, « ε, πάει λέμε, σκοτωθήκανε». Ρωτάμε εκεί γύρω μας είπαν, τους πήγαν παραπάνω σε άλλο σπίτι. Μια φορά ανταμώνουμε: « Είστε καλά;» « Εσείς είστε καλά;» τέλος πάντων κάτσαμε εκεί στο Λιατοβούνι μέχρι το '49 και μετά το Φλεβάρη κατά τις 20/2 φύγαμε από το Λιατοβούνι και λέμε που να πάμε, πού να πάμε, το Δερβένι ήτανε απαγορευμένη, νεκρά ζώνη.. Πάμε στην Ηλιόραχη. Πάμε λέμε στην Ηλιόραχη να καθίσουμε εκεί πέρα. Και πραγματικά πάμε σε μία γειτόνισσα που είχε μαντριά εκεί. Ήξερα τον άντρα εγώ αυτηνής από το Δερβένι, τον είχαμε τσομπάνο. Λοιπόν, γνωριζόμασταν και μας έβαλε εκεί στα μαντριά να καθίσουμε. Και όπως έγινε, καθίσαμε κάμποσο καιρό εκεί, ύστερα φκιάσαμε εδώ κάτω. Κάτι τσαντίρια με ξύλα.. Σαν δεν έβγαινε το πράγμα να πάμε πουθενά, εγκατασταθήκαμε εδώ στην Ηλιόραχη. Τελείωσε μετά ο πόλεμος το '49 και ύστερα αρχίσαμε να κάνουμε το σπίτι και τελείωσε το παραμύθι της ζωής μας αυτό. Αυτή είναι η περιπέτειά μας.

[00:29:35] Επεισόδιο με Γερμανούς

Το ξέχασα να το πω αυτό με τους Γερμανούς. Ήμουν με ένα παιδί σε μία μουριά και μας παίρνουν οι Γερμανοί κατά πόδι. Λοιπόν μας πυροβόλησαν και δεν μας πήρε μία σφαίρα. Μία άλλη περιπέτεια πάλι με μία κοπέλα, ζούσαμε τα ίδια πίσω από το χωριό. Λοιπόν έρχονται οι Γερμανοί στο χωριό, στην Κόνιτσα αλλά δεν πείραζαν κόσμο. Εμείς τρώγαμε σε έναν λάκκο γυφτόκρανα.. ήμουν 12 χρονών εγώ και η κοπέλα 10, τρώγαμε γυφτόκρανα. Ακούμε μπαμ- μπουμ στο χωριό αυτό, λέμε: « Τι σκοτώνεται απάνω; Μας σκοτώνουν τη μάνα και τον πατέρα;» Δεν το πιστεύαμε...Βήκαν από την

Αγία Παράσκευή βήκαν 3 Γερμανοί. Βγαίνουμε και μεις απάνω κοιτάμε 3 Γερμανούς κοιτούσαν έτσι. Αντί να κάνουμε το δρόμο κάτω κάνουμε απάνω και μας βλέπουν οι Γερμανοί. « Φίου» ο ένας, «Πάου» ο άλλος, «Τσατ» της λέω « Με σκότωσαν!» τς λέω « Με σκότωσαν» Μας είδαν αυτοί που είμασταν μικρά παιδιά και δεν μας σκότωσαν. Πήγα μετά πίσω από το Μπεκιάρι και αγναντεύω το χωριό, και γύρισα μετά στο χωριό και πάω στη μάνα της λέω: « Μαμά με χτύπησαν οι Γερμανοί αλλά ήταν λίγο, ξυστά». Φίου ένα τσάφ και κάτι με έκαψε λίγο εδώ.